

G. VESHAPELY

აჯანყების უმოდებ

La politique réaliste Géorgienne

ГОДОВЩИНА ГАЗЕТЫ «НОВАЯ ГРУЗИЯ».

PARIS 1925

G. VESHAPELY

აზანუების უმჯობეს

La politique réaliste Géorgienne

ГОДОВЩИНА ГАЗЕТЫ « НОВАЯ ГРУЗИЯ ».

PARIS 1925

Les attaques et les violences ne m'ont jamais inquiété, car je sais que tous ceux qui ont raison vingt ans ou même un an, avant les masses, ont dû les subir. C'est une rançon que doit payer la vérité qui se refuse à prendre le masque.

Maurice Vitrac.

G. VESHAPELY

ქართული კეალუსკი კოლიტიკა

აჯანყების შემდეგ

მწვლია გრმნობების დამორჩილება და ცივი გონებით ლაპარაკი, რცა ჩვენ, უცნოვთში მყოფ ქართველებმა, არ კიციოთ, რცმეღი ჩვენი ნათესავი ან მეგობარი ჩააწვინა საფლავში «დამოუკიდებლობის კომიტეტი»-ს სამინეღმა ავანტიურამ.

მაგრამ პოლიტიკაში არაფერია ისე დამოუბვეღი, რცვორც სუსტი გრმნობები და სანტიმენტალიზმი.

რეალური პოლიტიკა მციოთსოვს სინამდვიღის დროზე გაგებას, დროზე თქმას და დროზე გაგეთებას.

ასე უნდა მოვიქცევოთ, თუ არ გვირდა რცმ დღევანდელ საფლავებს სვალ კიდევ ასალი მიემარტეს და ბოღღს ამ საფლავებმა ისე არ გადასწორღს აკვანთა რიგსვი, რცვორც ეს მოუვიდა ჩვენ მეზობელ სომხეთს დამნაკური პოლიტიკის წყალბოით.

უნდა ითქვას ის, რასაც გულში ფიქრობს ყოვეღი გონიერი ქართვეღი: ინტელიგენტი, მუშა და გლეხი — რცმ შემეღდა-რია მენშევიგების და მათთან მოკავშირე პარტიების ანტიბოღმევიგური ფრონტის პოლიტიკა, რცმეღმაგ მიგვიყვანა აჯანყებამღის და მამასადამე, — უნდა მოზდგს ლიკვიდაცია, რცვორც ამ პოლიტიკისა, ისე მასთან დაკავშირებულ პარტიულ ორგანიზაციებისა, აქ და საქართვეღღში.

რასაკვირვეღია, ამის თქმით არ მირდა უარვეღ საკუთარი პასუხისგება იმისა, რამიგ ამ ანტიბოღმევიგურ პოლიტიკაში თვიოღნ მიმიღია მონაწიღვობა. მაგრამ საბეღნი-გროდღ, ჩემი დატა მენშევიგურ მთავრობასთან გაყრისა იმდგნად დამორგებუღია აჯანყების დღეს, რცმ მორალურად მეტ გაბუღულობას ვგრმნღბ ასეთი ობგროგის დროს.

ჩემი თანამშროღღობა მვეღ მთავრობასთან გათავღა 1924 წღის მაისის 18, რცა ნ. ყორღანიამ მიიღღ და მა-

ლაში შესულად გამოაცხადა «დამოუკიდებლობის კომიტეტი» და დგენილება პარიზში არსებულ «დამოუკმნებელი კრების გაფართოებულ პრეზიდიუმის» გაუქმების შესახებ.

ეს ინტერპარტიული კვლეგია დაარსდა — პარიზში 1922წ. 15 მარტს, სფ. - დემოკრატიების, ნაციონალ-დემოკრატიების და სფ. - ფედერალისტების კონფერენციაზე დადებულ ხელშეკრულების ძალით.

რფა შემდეგ, თვით საქართველოში დადებული ახალი ინტერპარტიული შეთანხმების ძალით (სფ. - რეკ. და «სნიკელების» წამატებით) დაარსდა «დამოუკიდებლობის (პარიტეტული) კომიტეტი» — პარიზის ინტერპარტიული კვლეგიის რელი ძლიერ შეიწეუდა ფაქტიურად, ხოლო ამა წლის 27 მარტის დადგენილებით «დამოუკიდებლობის კომიტეტმა» მთლად, ფორმალურადაც გააუქმა ეს ორგანო და ამით, ერთგვარად მაინც პახუნისგება მდამდრა მის წევრებს იმაში, რასაც შემდეგ «დამ. კომიტეტი» იქ და მენშევიკური ცენტრი აქ, თავიანთ შიღრის აკეთებდენ.

რღმ ანტიბღლშევიკურ ფრღრტის პღლიტიკა, რღმგღლსაღ მენშევიკებთან ერთად ფატალიზმით დაადგენ 1921 წგღს ნაციონალ-დემოკრატიული და სსკა პარტიები, — არ იყღ რგაღღური, გს არა ერთხგღ მიგრღმნია მას შემდეგ რაღ ბათუმი დაღტღღე (13 დღით უღღრღ გვიან მენშევიკებზე).

ღენიკინის, კღღჩაკის და ვრანგღღის დამარღსგების შემდეგ თავიდანვე საგკვღ სჩანდა ის ანტიბღლშევიკური ანტრგბრღსა, რღმგღლსაღ 1921 წ. იწყებდა ნ. ჟღრღანღას პარტღა. მართღღა, გს ანტრგბრღსა იწყებღდა ნაციონალღური და არა სღღღაღღური ბრღღღის ბღღრღღის ქგემ, — მაგრამ ჩგენთღვის თავიდანვე სღსტი იყღ სტაჟი მენშევიკური პარტღისა ირღღანღიული მგთღღგებით ბრღღღისათვის; გვას-სღღდა, რღმ ნ. ჟღრღანღას პარტღა რამღენღმღ თვეს დაღბდა, საჭღრღ იყღ თღ არა დამოუკიდებღელი საქართვეღღ, მამღნ რღღა (1918) საქართვეღღ ფაქტიურად იშვიათათ და-

მოუკიდებელი იყო, რადგან ძველი რუსეთის და ოსმალეთის ჯარები რამდენიმე ასი კილომეტრით მომდრდნ ჩვენ საზღვრებს; გვანსოვდა, რომ მენშევიკურმა პარტიამ სახელმწიფო არხენალის და ძალა-უფლების თითქმის უფასოდ ხელში ჩაგდებას შემდეგ ვერ ისარგებლა ისტორიული ანტრეპით და რაცა საქართველს საზღვრებსე გაჩნდნ ახალი რუსეთის და ახალი ოსმალეთის რეალური ძალები, — მენშევიკებს ამ დროს არავითარი რეალური ორგანიზაცია და აპარატი სამხედრო თავდაცვისა არ აღმოჩნდათ მომარაგებული... ამგვარად გასუნდა ნ. ჟორდანიასათვის წინდაწინ დამზადებული ტიტული «ნოე აღმაშენებლისა».

ყველაფრის ამის მოწმეთ, რასაკვირველია, ჩვენ დიდი იმედი არ გვქონდა იმის, რომ მენშევიკური პარტია შინაური გადართიალებით—აჯანყებით—შემდებდა საბჭოთა ჯარის და რეჟიმის დამარცხებას. მართლაც, როგორ შეიძლება სახელმწიფო აპარატის, ტენის და ფინანსების დაკარგვის შემდეგ იმისი ხელში ჩაგდება, რაც თავის დროსე ვერ დაიგავი, თუმცა ყოველივე ეს ხელში კქონდა?

და თუ ჩვენ მენშევიკების ფრონტს დავეუკავშირდით, არა იმიტომ, რომ მათი შინაური, რევოლუციური, ირლანდიული პათოსის იმედი გვქონდა, არამედ იმიტომ, რომ გვჯეროდა გარეშე, საერთაშორისო ფაქტორების დახმარება.

ვანგარიშობდით იმას, რომ საბჭოთა რუსეთი არ იყო ცნობილი არც ერთი დიდი სახელმწიფოს მიერ (1921) და ამ საკითხის გადაწყვეტამდის მოხალღდნელი იყო ყოველნაირი კომპინაციები, მიმართული საქართველსა და მთელი ამიერ-კავკასიის დემოკრატიული რესპუბლიკების რესტავრაციისკენ.

ბევრს იმის იმედი ქონდა, რომ საბჭოთა რუსეთის ცნობის დროს ანტანტა, პირდაპირ მეთხლოვდა საქართველს დემოკრატიული რესპუბლიკის რესტავრაციას, რადგან საქართველ de jure ცნობილი იყო.

მე პირადათ გს დ ი ბ ლ ო მ ა ტ ი უ რ ი ხსნა არა-
 ხოდეს არ მიწამია, რადგან საქართველეს ძველი მთავრობისა
 ხავსებით და ნამდვილად ნაცნობი იყო მხელოდ საფრან-
 გეთის მიერ, ესე იგი სწორედ იმ სახელმწიფოს მიერ
 რომლის პოლიტიკა არახოდეს არ ყოფილა მიმართული
 რუსეთის გავლენის წინააღმდეგ აღმოსავლეთის ქვეყნებში,
 რადგან ამით თავდაპირველად ისარგებლებდა საფრანგე-
 თის კონკურენტი ინგლისი.

ამ დიპლომატიური ხსნის იმედის პირველად გაბათილე-
 ბის მოწმე გახლდით ჯენუის კონფერენციის დროს, ხოლო
 დღეს გს ყველასათვის ამკარა და უდავო გახდა, როცა ვხე-
 დავთ, რომ საფრანგეთი ხცნობს საბჭოთა რესპუბლიკებს
 გარეშე ყოველგვარი «რესერვისა» იურიდიულად ნაცნობ სა-
 ქართველეს ძველი მთავრობის შესახებ.

კიდევ უფრო ნაკლები იმედი იყო რასაკვირველია მეორე
 ინტერნაციონალის ან «ერთა ლიგის» დახმარებისა, რადგან
 ამ პარტივემულ დაწესებულებებს, როგორც მოგვხსენე-
 ბათ, არავითარი შეიარაღებული გავლენა არ მოეპოვებათ,
 არც მიწაზე, არც ზღვაზე, და არც ცაზე.

არა, ჩვენ იმედი გქცნდა მხელოდ საერთაშორისო რ ე-
 ა ლ უ რ ი ფაკტორებისა, რომელთა ინტერესები და მა-
 ტერიალური ძალის დაკავშირება შეიძლებოდა ქართულ ან-
 ტიბლშევიკურ საქმესთან.

მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ყველაფერი გს იყო ცუდათ ნაან-
 გარიშვავი.

ამ სამი წლის განმავლობაში სწორედ იმის მოწმე გახლ-
 დით, ხან პახიური და ხან აქტიური, თუ როგორ ქრებოდა
 მოჩვენებასაგებ ყველა ის ანტიბლშევიკური კომბინაცია,
 რომლითაც შეიძლებოდა საქართველდში წითელი ჯარის
 და წითელი რეჟიმის დამარცხება.

ჯერ იყო ოსმალეთის ინტერვენციის მირავი.
 გვერნა, რომ ანგორა, როგორც კი მოიშორებდა თავიდან

ბერძნების ემს,—მაშინვე რუსის ჯარს გაუმართავდა ფრანტს კავკასიის საბუფერო სახელმწიფოს შესაქმნელად; მაგრამ ეს მირაჟი არ გამართლდა; ჯერ კიდევ სტამბულის ჩემი ყოფნის დროს ანგორის მთავრობასთან ახლო მდგომი პირები პირდაპირ ლაპარაკობდნენ გულასდილ საუბარის დროს, რომ ეხმალეთ, რაც უნდა ძლიერი იყო ისი, არახიდეს არ დაუწყებს ემს რუსეთს, თუნდაც დასუსტებულს; რომ ანგორას არაფრად ეჭამნიკება მენშევიკური საგარეო პოლიტიკით საქართველოს რესტავრაცია, რადგან იგი შეიძლება გამოიყენოს ინგლისმა როგორც ბაზა ეხმალეთის ზურგში საეგზეკუციო ეკსპედიციების მოხანდენად; რომ ერთად ერთი მომენტი, როცა ეხმალეთი შეიძლება ჩაგრდეს კავკასიის საქმეებში, —ეს მაშინ იქნება, თუ რუსეთში კრიზისი მოხდა და წითელმა ჯარმა თავისით მიატოვა კავკასიის ფრანტები*

მაშინ თავისუფლად დარჩენილ კავკასიის რესპუბლიკების მამადიან მცხოვრებთა პრეტენციის ღელუნებით მოვა თურქის ჯარი, მაგრამ თუ ეს ურუსეთად ანტრაქტი გრძელი შეიქნა. იგი ისეთ ემერაციებს მოხანდენს საქართველო —სომხეთში, რომ კავკასიაში ეგვემოწინა ედავდო ეხმალეთის მონათესავე ხალხებს დარჩეს და თვით კავკასია შეიქმნეს საიმედო ჯაჭვი ბანთურქისტულ იმპერიისა, ეხმალეთსა და კასპიის იქითა თურქესტანის შორის.

მივხვდი იმასაც, რომ ეხმალეთს მუდამ აწუნებს ქართული ირგდენტა (ლაზისტანი) და ხავროდო საქართველო რომ დარჩეს tête à tête თურქებთან, ეს სომხეთ № 2 ბედს ვვიქადის...

ეხმალეთის შემდეგ ჯერი იყო კენხერვატორული ინგლისის ილიუნიებზე. ვევეონა, რომ რა წამს ღლიდ-ჯორჯი დაეგვემოდა და ინგლისის მთავრობას „ტერი“-ები ჩაიბარებდნენ, მაშინვე განახლდებოდა ტრადიციული ანტიურსეთული პოლიტიკა ბიკენსტილდისა, რომელიც ეცნებოდდა

კავკასია—სპარსეთ—თურქესტანით ახალი გზის ინდოეთისკენ.

მაგრამ ლონდონში მუშაობის დროს დავრწმუნდი, რომ ბიკონსფილდის ინგლისი სხვაა და დღევანდელი გქვს მილიონიანი პრელეტარიატის ინგლისი კიდევ სხვაა; რომ ინგლისს იმ სამანდატო ტერიტორიების მონვლებზე უჭირს, რომელიც მას ვერსალის ზავით ერგო; და რომ თვით კონსერვატორული ინგლისის იმპერიალიზმის დღევანდელი მაკსიმუმი, — ეს არაბეთის (გუჯახ-ტრანსიორდანია, მესობოტამიის) სამეფოების შენახვაა, რადგანაც ამ გზით მღწყობილი სააგრე და სხვა ტრანსპორტი გვიპოტება (ხუცის არსი) და ინდოეთის ღკვანეს (სპარსეთის ყურე) შირის, საკმარისად უზრუნველყოფს ინგლისის სამხედრო კომუნიკაციებს; ამ გზების დაგვაც უძნელდება დღეს ინგლისს, და თვით ჩემბერლენს ან ჩერჩილს არ შეუძლია ამ პირღებში, ინდოეთისაკენ კავკასია-სპარსეთ-თურქესტანის გზების იმპერიალისტურ კონტროლზე ფიქრი.

საინტერესოა ამ მხრივ ერთი ადგილი საქართველოში ინგლისის წარმომადგენლად ნამყოფ კოლონელ Stokes-ის წერილიდან, რომელიც ესება იმ საკითხს, შეიძლება თუ არა ინგლისის დახმარების იმედი ქართულ ანტიბალშევიკურ მოძრაობისთვის. (ამ დროს ინგლისში კონსერვატორული მთავრობა იყო). — „ერთი რამ ცნადია, მწერდა სტოკსი, (1923 წლი აპრილში), რომ თუ თქვენმა ამხანაგებმა რაიმე აქტიური ნაბიჯი გადადგეს, ისინი ვერ მიიღებენ აქედან მატერიალურ დახმარებას და თვით მორალური დახმარებაც საეჭვო იქნება“...

« One thing seems to me certain, that is that they would give no material support to any active measures taken by your friends and even their moral support, I think, would be doubtful ».

ღმალეთისა და ინგლისის ილუსიების გაქრობის შემდეგ, ვვრდებით რჩებოდა მხოლოდ ერთი პერსპექტივა: — ეს იყო

ფაშისში, რომელმაც სწორედ ამ დროს ჩააგვა შავი იტალიას და რომელიც თითქმის მსოფლიო რევოლუციის მაგიერ მსოფლიო რეაქციას უქადდა მთელს ევროპას. ვკვებო, რომ მუხოლინი იტალიის პალმევიზმზე გამარჯვების შემდეგ, მსოფლიო მამტაბით შეგებრძლებოდა მესამე ინტერნაციონალს. მაგრამ ფაშისტებთან პირველ შესვედროსთანავე (გენუაში) გამოირკვა ჩემთვის, რომ იტალიიდან სრულებითაც არ უნდა ველოდეთ რეაქციურ ნაპოლენს; რომ მუხოლინი გებრძვის კემუნისმს მხოლოდ იტალიის სახღვრებში სახელმწიფო ძალა-უფლებებისათვის; ხოლო საგარეო პოლიტიკაში იგი ტრადიციულ იტალიურ ინტერესებს მისდევს; ეს ინტერესები კი მიძართულია მხოლოდ იმ სახელმწიფოთა წინააღმდეგ, რომელთა ფლოტი ედავება იტალიის ბატონობას სმელთა შუაზღვაში (იტალიელები მას *mare nostra*-ს ეძახიან); რუსეთი კი არახოდვს არ ყოფილა ასეთ მოპირდაპირე სახელმწიფოთა რიგში.

ამის შემდეგ ამკარა იყ, რომ ევროპაში ქართულ ანტიბალმევიკურ ფრონტს არც ერთი დამხმარე რეალური ძალა აღარ ყავს. საჭირო იყ, ან ამ ფრონტის მოხსნა, ან მოკავშირეთა მებნა... რუსების ანტიბალმევიკურ ძალბეში, ესე იგი ფაქტიურად მონარხისტებში... და აი ბედის ირონიით, ვინც საბჭოთა საქართველო ასტირუსული ღღუნვით დასტვბა, უხდება რუსულ ლაგერში მოკავშირის მებნა.

ამის ანარეკლი იყ ის საუბარი გ. ალგკინსკისთან, რომელიც დაიბეჭდა «Русская Газета»-ში (ეს საუბარი დამახინჯებულად იქნა დაბეჭდილი რედაქციის მიერ). ამის შემდეგ მე ქქენდა შესვედრო ვრანგელის სამხედრო წარმომადგენელთან, მაგრამ აქ უფრო ძალე მოხდა ილუზიის ლიკვიდაცია; გამოირკვა, რომ ვრანგელი და მისი ბატონები, დიდი მთავრის სახლიდან, მხოლოდ გარგენულად ფაფხურბენ, თორემ ნამდვილად არავითარი აკტივობა არ შეუძლიათ. მათი წინადადებბა ასეთი იყ—„მეუ-

ერთეთ ქართული ანტიბალმევიკური ორგანიზაციები
ხულს და ვიშუაღთ ერთად, ხანამ ერთ-ერთი დიდი მთავარი ყველას მიერ ნიკოლოზის ტანტის მემკვიდრეთ იქნება ცნობილი და ხანამ იგი ამერიკაში ფინდს შგაგრძელებს მთელი რუსეთის კონტრ-რევოლუციისათვის... მამინ სომ საქართველდ განთავისუფლდება... ბლმევიკებისაგან“.

ცხადი იყო, რომ ეს „ათას ერთი ღამის“ ამბავს გავდა ყოველმხრივ! აბა, როდის უნდა შეთანხმდენ დიდი მთავრები, იმაზე თუ ვის ვრჯება იმპერატორობა, და აბა როდის უნდა შეაგრძელონ შემოღწირულებით, არჩეული იმპერატორის ამერიკიდან კრემლში ჩახაყვანად საჭირო სარჯები... ამას გარდა ამ შესვდრების დროს ისიც გამოირკვა, რომ მონარხისტები ძალიან უბრალოდ და „მამამვიღურად“ უყურებენ საქართველს დამოუკიდებლობას; და მათი იმედები კიდევ რომ გამარჯვებით გათავდეს, ამას უარესი ახალი ქართული ფორტი და უარესი ახალი ემიგრაცია მოყვება...

ახე დახრულდა უკანახკნელი მირაჟის ამბავი...

ეს იყო შარშან ოკტომბერში...

მაგრამ ბევრისთვის ეს მირაჟები დღესაც არ გამქრალა.

ბევრი კიდევ ამ მირაჟებზე ამენებს მომავლის გეგმებს. და ვინაიდან ეს მირაჟები ძალიან ძვირად უნის ქართველ ხალხს, ამიტომ შევჩერდი მანედ, რაც უკვე იყო...

ამ დროს უკვე ცხადი იყო ჩემთვის, რომ დრო ბალმევიკების წინააღმდეგ კი არა, მათ სახარჯებლდ მუშაობდა, როგორც რუსეთსა და საქართველში, ისე მათ გარედ.

თანდათან ვხედავდით, როგორ მტკიცდებოდა გკონომიურათ, კულტურულათ და ბოლიტიკურათ საბჭოთა რეჟიმი რუსეთსა და საქართველში, როგორ ქრებოდა ილუზია რუსეთის „განათხულსე“ ან „შემოდგომასე“ შინაური კატასტროფული გადატრიალებისა და როგორ მტკიცდებოდა ამავე პრეპარაციით ავტორიტეტი და პრესტიჟი საბჭოთა

რესპუბლიკებისა ვვრლბაში, განსაკუთრებით დემოკრატიული კლასებში და პარტიებში;

მარტო ვიქს შეუძლია დღეს იმაზე ფიქრი, რომ ვვრლბა ახალ „საჯვარღსნღ“ ღმებს დაიწყებს კაპიტალიზმის ბრინციბის გასამარჯვებლად რუსეთში;

წინააღმდეგის ვი ძალიან ვმინიათ, რადგან ახალი თაღბა ყველგან კღმუნისტურია, მუშათა და ვლგესთა სახელმწიფღს იღვის გავლენის ქვეშ არის;

ახვთ ბირღებბში უფრო მღხალღდნღლია წითელი საზღვარის გაღმღწევა ვვრღბისკენ, ვიდრე თეთრი საზღვარის შეწევა რუსეთში.

თან და თან მტკიცღებღდა ჩემ ვღნგბაში ის აზრი, რომ წინღაწის წაგებულ და ქვეყნისთვის დამღღუბველ საქმეს შევალღვთ ჩვენი ვნგრვია და რომ საბჭღთა საქართველღს მთავრღბასთან თავიღანვე პატიღსნად თანამშრღმღღბა აგვერჩია—ქართველი საღსისათვის ვს აჯღებღდა.

ამ დრღიღან ვაკტიურად შეგწყვიტე პღლიტიკური მღქმეღბა და ამასთან ვრთად მიწერ-მღწერად სხვა და სხვა ცენტრებში მყღღ პარტიულ ამსნანგებთან—არც გასაკეთებელი იყღ რამ და არც სათქმელი;

მას აქვთ ამა წღის 18 მაისამღის მსღღღდ პასიური მღნაწიღე გასღღით პარიზის ანტიბღლშევიკური ცენტრისა, ხანამ 18 მაისს მიღებულმა „დამღღუკიღებღღბის კღმიტეტის“ ცირკულიარმა შესანგებ პარიზის ინტერპარტიული კღღღვის რეორგანიზაციისა, ფღრმაღღრღდაც არ მღაზღინა ჩემი დემღბიღიზაცია ანტიბღლშევიკურ ფრღნტიღან.

ამიტღმ მე არ ვიცი, ვისი და რისი იმეღბი იყღ, რომ გაღააწყვეტია „ღამ. კღმ.“-ს ნაციონღლ-დემღკრატ წგვრებს მიმსრღბღღნენ მენშევიკთა ავანტიურას.

არა მარტო მე განვიცდიდი ახვთ სკვბტიციზმს: ნიკღ

ნიკოლაძე, რომელიც გხლა უკვე საქართველოში დაბრუნებულია, შემდეგ მწერდა შარშან ლონდონიდან:

— «დიდ უბედურებათ მიმაჩნია საქართველოში ანტიბალშევიკური, ინტერპარტიული აკტიური ბრძოლა... უნდა ვგადავთ, რომ რაც შეიძლება მეტი დამზადებული ხალხი გვყავდეს საქმიანობაში გამოცდილი... ყოველთვის ვწინააღმდეგებოდდი ასეთი ძალების ფლანგვას პოლიტიკურ გამოვლევებში... მივანებოთ თავი მთავრობის ძიებას... უნდა გულწრფელად დაგვეწადოთ წარმოების, მრეწველობის აღდგენას, სიმდიდრის გამრავლებას ჩვენში... საქართველო თავისუფლება მარტო იმდენად გაუშვებს ფესვებს ჩვენს ნიადაგში, რამდენიც მეტი გვეყვლება დამზადებული და ძლიერი, მდიდარი და მცოდნე ხალხი... ჩვენი გხლანდელი ანტიბალშევიკური ბრძოლა კი გვიღუპავს ჩვენ ინტელიგენციას»...

სამწუხაროდ ამ მიწერ-მოწერიდან გამომდინარე პრაქტიკული დასკვნები დროზე ვერ ვაღიარეთ საჯაროდ აქ, გმიგრანციაში, ქართული პოლიტიკის სავალდებულო ნორმათ.

დღეს, აჯანყების სიხლის წიმა გვავალგებს მოვითხოვთ ანტიბალშევიკური ფრონტის ლიკვიდაცია. და ეს კი ნიშნავს ამ ფრონტთან დაკავშირებულ ყველა პარტიულ და ინტერპარტიულ ორგანიზაციათა ლიკვიდაციას.

უნდა ვაღიაროთ ამკარად, რომ, როგორც ნ. ყორდანიას მთავრობა, ისე კ. ჩხვიძის დამფუძნებელი კრება და მისი შემადგენელი პარტიები პოლიტიკურად მოკვდნ.

დაჭირდება თუ არა საქართველო ახალი პოლიტიკური გადაჯგუფებანი თუ შეჯგუფებანი—ეს მომავლის საკითხია... ყოველ შემთხვევაში, ჩემთვის ცხადია, როგორც ეს ვთქვი ბერლინში ქართული კოლენიის მიერ 1928 წლის შესვედრისას, რომ ახალი საქართველო ახალი პოლიტიკისათვის ახალი თაობის და ახალი დასის ახალგაზრდური ფიზიკური და მორალური ძალებია საჭირო თავდაპირველად...

მაგრამ დღეს კი, იმ სასტიკ და ცივ სინამდვილეში, რომ-

ლის წინაშე დაგვაყენა აჯანყებამ, საჭიროა რეალური პოლიტიკა, — მთელი გნგრვის სარჯვა ქართული სახელმწიფოს ფუნქციონირების და კულტურული საძირკველის გამაგრებისათვის.

ამ პოლიტიკას დაადგა პოლიტიკოსი 1863 წლის უბედური აჯანყების შემდეგ და საქართველსაგან ეს პოლიტიკა სჭირია და არა ირლანდიული სინდენინგობა.

საჭიროა ამ სინდენინგობის ფსიქოლოგიური გამოფხიზლება, მივიწყება ზღაპრების გონსერკატორული ინგლისის დრედნაუტების და მათი შავი ზღვით დესანტებისა, მცირე ინტერნაციონალის, ხალხთა ლიგის რეფორმირების და პლენიციტების შესახებ, და ქვეყნის დაწყინებისათვის ზრუნვა.

ქართულ ემიგრაციას სჭირია ამ მხრივ იმ ფაზის გავლენა, რომელიც უკვე გაიარა რუსის დემოკრატიულმა ემიგრაციამ, როცა ვრანგელის დამარცხების შემდეგ, მალიუკოვმა მილიტარულმა შვიტარაღებულმა ანტიბალმევიკური ფორმის ლიკვიდაცია.

მაგრამ თუ დღემდის ქართულ ემიგრაციას მილიუკოვის ტაქტიკა კი არ ქონდა მიღებული, დღეს ჩვენ მარტო ეს ნეგატიური პოლიტიკა ვერ გვიშველის.

ველარ გვიშველის ნეიტრალიზმიც...

საჭიროა ქართული Смена Вех და პირდაპირ აღიარება იმ ერთად-ერთ საქართველსა, რომელიც დღეს არსებობს ვალურად, რომელსაც მძიმავალი იურიდიული აქვს და ფაქტიურად და რომელიც ისტორიულად თან და თან გამართლებული გამოდის...

რა გვიშლის დღეს ამ საქართველს, საბჭოთა საქართველს მიღებას?

მხოლოდ ტერორი, რეპრესიები, რომელმაც «უდანამაშულნიც კი იმსხვერპლა»!..

— მერე რა არის გამცხავალი, ხად არის პრაქტიკული საშუალება ამ ტერორის დასრულებისა? — ესაა იმ ანტიბალმე-

ვიკური ფრენტების საბოლოო ლიკვიდაცია, რომელიც გამომწვევს ეს ტერორი

უნდა ვგადავთ, რომ ამნიხტიის სამუალებით დაიშალეს ის ანტიბალშევიკური რაზმები, რომელნიც მოქმედებენ აღმოსავლეთ საქართველოში.

აღგქანდრე ბატონიშვილის დრო აღარ არის!..

ყველი დღე უნდა ვისმაროთ, რომ ეს სამოქალაქო ომი სათავეშივე მოისპოს ჩვენში, მით უფრო რომ მას ობიექტური საფუძველი არა აქვს საქართველოს სუბტი სოციალური დიფერენციაციის გამო.

ხელე სუბიექტური საფუძველი უნდა სძლიოს როგორც ინტელიგენციამ, ისე თვით საბჭოთა სგლისუფლებამ.

ჩვენ უნდა მივანებოთ თავი იმის წარმოდგენას, რომ ს. ორჯონიკიძე ახალი კენერალი ციციანოვი, რომელიც ასი წლის წინ უპყრობდა რუსეთის იმპერიას კავკასიის სამეფოებს და ხასანოებს.—უნდა შევხედოთ მას და მის კვლეგებს: ორანგლაშვილს, გლიავას, დოდობერიძეს, როგორც ქართულ მთავრობას, რომელიც საქართველოს გეოგრაფიულ პირობებით და საქართველოს გარშემო არსებული დღევანდელი საერთაშორისო ძალთა-განწყობილების მიხედვით მოქმედებს...

თუ ეს პირობები და ეს განწყობილება რუსეთის წითელ ჯარს აჩერებს საქართველოში, სამაგიეროდ უნდა დავინახოდ, რომ საბჭოთა მთავრობამ შეხძლო ბარალელურად ქართული წითელი ლაშქრის ორგანიზაცია...

მევიგონათ, როგორი იყო ბატრიოტული ინტელიგენციის ტაქტიკა მენშევიკური პარტიის მიმართ, როცა მათ ხასელმწიფე ძალა-უფლება ჩაიბარეს და მისი განხორციელება დაიწყეს?

მაშინ რომ მენშევიკებისათვის ჩვენ შეიარაღებული ფრენტი მოგვეწყო სადმე საქართველოში, მთავრობის დასამხრობად და ძალა-უფლების დასაპყრობად, ან და ვკრობამი

საამისოდ ემიგრანტული პრეზიპანდა გაგვემართა—განაშტეტებული ვიკტორი მინისტრები ტერორითა და სამოქალაქო ომით არ ვიპასუხებდნენ?

პოლიტიკაში ხომ იკვივ „წინააღმდეგების“ კანონი მოქმედებს, როგორც ფიზიკაში... შევივინოთ ეს და მოვხპოთ სამოქალაქო ომი.

მართლაც, განა შეიძლება კიდევ ქართული სისხლის ღვრა იმისთვის, რომ 1921 წელს შემთხვევით გნობილი *de jure* ანტანტის სახელმწიფოთა მიერ ნ. ყორდანიას დემოკრატიული რესპუბლიკა კვლავ აღდგეს *de facto*?

განა დრო არ არის, ქართული გრძელვადიანი გნგრვია მოხმარდეს ფაქტურად არსებულ საქართველოვს მუშათა და გლეხთა რესპუბლიკის სახელმწიფო ორგანიზაციის გამაგრებას და იმ *de jure*-ს ფაქტურად გამტკიცებას, რომელიც გკუთვნის საქართველოვს, საბჭოთა რესპუბლიკების კავშირის ფედერატიული კონსტიტუციით?

1918 წელს ჩემ წიგნში «საქართველო და რუსეთი» ვწერდი, რომ ქართული პოლიტიკის ღოწმუნგია— «საქართველოვს სახელმწიფოებრივი მთლიანობა, ძლიერი სახელმწიფოვს კავშირით უზრუნველყოფილი». (გვ. 24).

ამ პოლიტიკის განხორციელება შესაძლოა საბჭოთა ფედერატიულ რეგსებუნდ, რაც სრულგებით არ წარმოადგენს ძველი რუსოფილური «ტუნემცების» პოლიტიკისგნ დაბრუნებას.

დღევანდელი საბჭოთა კავშირი არც სახელითაა რუსეთი და არც შინაარსით; იგი არის თანახწორ სახელმწიფოთა ფედერაცია, რომელშიც დიდი რუსეთი—უკრაინასთან, ბელორუსეთთან და ამიერკავკასიის ფედერაციასთან თანახწორია.

და თუ სახლოადრთ საქართველოვს სუვერენობა, როგორც საჭიროა, ისე არ არის დაცული საბჭოთა კავშირის ფედერაციაში— ამის მისაღწევად უნდა დაისარჯოვს ხწორედ ქა-

რთული ეროვნული გნერაცია, და არა აჯანყებისა ან სხვათა
ქალაქი ომისათვის.

ს. ორჯინიკიძე ამ ობდა თავის ერთ უკანასკნელ სიტყვაში (ოკტომბერში) — «ჩვენ გვინდა საქართველს დამოუკიდებლობა საბჭოთა კავშირში» და დახმენდა — «მე არ დავფიცავ და ამკარად ვიტყვი, რომ დღეს ჩვენ კიდევ ბევრი რამ გვაგლია ამ მხრივ, მაგრამ ამის მოზეწი საბჭოთა კავშირი კი არ არის, არამედ ის იმპერიალისტური სახელმწიფოა, რომლებიც ჩვენ მოხვეწებას არ გვაძლევენ ჩვენი პრეგრამის განსახორციელებლად»...

უნდა ითქვას, რომ რეალური პოლიტიკა სწორედ ესაა და არა ნ. ჟორდანიას რესტავრაცია!..

ამისათვის უნდა დავუბრუნდეთ რეალურად არსებულ საქართველს! ქართული გმიგრაცია გვრეობაში, როგორც მახსოვრი მოვლენა, უნდა მოიხივოს და უნდა დაბრუნდეს შინ თავისი მიტოვებული პრეფესიონალური საქმიანობის გასაგრძელებლად; გვრეობაში შეთვისებული ცოდნა და გამოცდილება ძალიან გამოადგება გმიგრაციას საქართველოში; ხელე ამისთვის დაბრეობა გვრეობაში არ ღირს, მით უფრო, რომ ქართველობა ვერახოდეს ვერ მოეწყობა გვრეობაში ისეთ კელენიებად, როგორც სომხები და ბერძნები, საცა ყოველ თანამეშამულეს მისი პრეფესიის შესათვრ საქმესე აყენებენ; ქართველობა კი ყველა კლასისა და პრეფესიის, ინტელიგენტური გენისის განურჩეველად, განწირულია სიტრენისა და რენის საავტომობილე ქარხნებში ან და პარიზის სადგურებში აღჟილეგრებთან და მარეკანელებთან ერთად საკატორლე მანიგვრეობას...

თუ ბათლემიდან წამოხვლისას ჩვენ გვამინებდა ის კლეშინისტური დიკტატურა, რომლის დერბი — ჩაქუჩი და ნამგალია, — დღეს გვრეობაში, სამი წლის სეტიალის შემდეგ, ჩვენ

მშვიდობიანად შევხვდებით, გვგვმ ღვრბი რომ დაგვხვდებ-
ბა შინ.

რადგან, უცხოეთში ბევრს ჩვენგანს გაასხენდა, რომ გლე-
ხის ნამგალი მისი მამა-პაპის პრფესიონალური იარაღი
იყო—ხელე მუშის ჩაქუჩი, ინტელიგენტებსაც გაგვანო გვ-
რეპაში გავლილმა ხდვიალურმა შეღლამ.

აქაური ანდაზა ამბობს, რომ « **Tout Homme a deux Pays,
le sien et puis la France** ».

დრღა, ეს პირველი სამშობლო დავიბრუნოთ!

5, XI, 1924.

“LA GÉORGIE NOUVELLE”

L'Organe de la politique réaliste Géorgienne

Notre journal parut la première fois au mois de novembre 1924, lorsque l'insurrection funeste en Géorgie et la reconnaissance par la France de l'Union des Républiques Soviétiques (la Géorgie incluse) ont posé, dans la colonie géorgienne en France, le problème du changement de la politique géorgienne.

Maintenant que les difficultés techniques, nous obligeant d'interrompre l'édition de notre journal à Paris sont vaincues, et que nous avons la possibilité de continuer la publication du journal *La Géorgie Nouvelle* en France, pays le plus hospitalier dans le monde entier pour tous les émigrés, nous voulons exprimer notre programme en français (comme nous le possédons), au moins une fois, pour faire comprendre notre cause à nos amis français.

Invité en 1924 par M. Tchenkeli, ministre de l'ancien gouvernement de la Géorgie, je suis arrivé de Constantinople à Paris, après la soviétisation de la Géorgie, pour la collaboration avec l'ancien gouvernement menchévique de Jordania, en qualité de vice-président de la fraction nationale-démocrate de l'Assemblée Constituante de Géorgie.

Pendant mon séjour à Paris, dès 1921 jusqu'à 1924, je

travaillais dans le Comité politique auprès de l'ancien gouvernement jusqu'à ce que je croyais que la restauration de l'ancien régime avait sa raison d'être, au point de vue de la situation politique internationale, ainsi qu'au point de vue de la situation intérieure en Géorgie. C'est pour cette politique de la coalition que je fus délégué à la Conférence Internationale de Gênes et pour cette cause même étaient fondés, avec mon concours, le Groupe Géorgien de la Ligue des Droits de l'Homme, ainsi que « l'Association Géorgienne en France » dont je fus le président.

Mais arriva l'année 1924, quand toutes les chances de l'intervention militaire et diplomatique dans les affaires russes ont été épuisées. L'Angleterre et la France ont reconnu les Soviets *de facto* et *de jure*; alors, désespéré, le parti menchévique de l'ancien gouvernement a tenté le dernier effort pour attirer l'attention de la Ligue des Nations par l'intermédiaire des socialistes français et anglais, membres influents des groupes gouvernementaux. Les menchéviques ont entraîné dans l'aventure du soulèvement le parti national démocrate géorgien. Mais la Ligue des Nations n'est pas intervenue et le soulèvement a été écrasé par les moyens habituels de la répression bolchévique.

Après ce soulèvement malheureux, il est devenu clair que le parti national démocrate devait cesser la politique de la coalition avec les menchéviques et commencer la politique réaliste, c'est-à-dire suivre la politique qui fut pratiquée par les partis national-démocrates en Tchéquie et en Pologne avant la grande guerre.

Cette politique nous commande, au lieu d'une lutte sans espoir pour le pouvoir politique, de faire des compromis à l'état réel des choses et de diriger l'énergie nationale des classes sociales qui suivaient toujours le parti national-démocrate (intellectuels, industriels, commerçants, paysans) vers le champ légal de l'activité : travail constructif dans le domaine d'économie et de culture nationales. Nous ne trahissons pas les principes traditionnels du parti national-démocrate. Nous étions, nous sommes et nous resterons nationalistes, mais nous ne pouvons pas nier le fait que l'Union Soviétique n'est pas un empire Russe ressuscité, mais la fédération de nouveaux états nationaux ou de républiques transcaucasiennes (Géorgie, Arménie, Azerbaïdjan), l'Ukraine et le Turkestan, sont égaux à la Russie. Nous sommes nationalistes, mais nous croyons que la Géorgie étant située entre la Turquie et la Russie, ne pourrait pas conserver son entière indépendance et son territoire, sans le protectorat étranger auquel l'Angleterre seule avait des prétentions, mais elle-même les a liquidées en évacuant Batoum en 1921.

Dans ces conditions, le régime autonome national dont jouit la Géorgie en ce moment-ci et qui dispose d'un gouvernement, d'un parlement et d'une armée géorgiens, présente, selon l'expression du professeur S. Avaloff, l'ancien conseiller de la Légation Géorgienne à Paris, "*next best solution*" et on ne peut pas affirmer que la Géorgie est "occupée" d'autant plus que l'influence de l'élément Géorgien est très forte dans l'appareil gouvernemental fédératif des Soviets, aussi bien à

Tiflis qu'à Moscou et dans la représentation diplomatique de l'Europe (à Paris et ailleurs).

Nous ne trahissons non plus, par notre politique même la doctrine non socialiste du parti national démocrate, puisque nous voyons qu'aujourd'hui il n'y a pas de système purement socialiste en Russie, comme en Géorgie, dans ces pays de paysans propriétaires par excellence, où la petite propriété est légalisée par le code soviétique même. En ce qui concerne la tendance du pouvoir soviétique à s'acheminer vers le socialisme, ceci est un problème qui ne peut être résolu que sur une vaste échelle mondiale et nous, les citoyens de la petite Géorgie, ne pouvons pas être plus intransigeants dans ces questions sociales que les partis radicaux de la France et de l'Angleterre contemporaines.

Enfin, nous ne voudrions pas trahir les principes de la démocratie, mais nous devons constater qu'au point de vue historique, comme tous les régimes, le régime soviétique est exposé à une certaine évolution : la réforme de la constitution soviétique de cette année-ci en est la preuve. C'est l'histoire qui nous apprend aussi que l'évolution du parti dictateur révolutionnaire donne toujours plus de possibilité pour la garantie des droits de l'homme et du citoyen, que l'intervention étrangère ou la conspiration intérieure.

Voilà pourquoi nous sommes opposés aux tentatives de menchéviques ou de fascistes géorgiens de rallumer le feu de la guerre civile en Géorgie pour le pouvoir perdu.

Nous espérons que l'opinion publique française nous

sera sympathique, surtout dans les cercles qui s'intéressent, après la reconnaissance diplomatique de l'U. R. S. S., au rétablissement des relations économiques avec les pays de l'ancien empire russe et particulièrement avec la Géorgie, située au bout de la ligne maritime française (Marseille-Batoum) et dont les perspectives industrielles et commerciales doivent augmenter par la concession de manganèse géorgien (de Tchiatouri). L'opinion publique française ne peut ne pas reconnaître que la publication de notre journal a les droits d'existence dans le centre de l'émigration géorgienne qui se nourrit et nourrit la Géorgie des illusions périlleuses se basant sur le *non-sens* consistant dans le fonctionnement à Paris de la Légation de l'ancien gouvernement après la reconnaissance du gouvernement de l'U. R. S. S. Dans tous les cas, notre journal a plus de droits d'existence que les journaux demi-fascistes *Pro Patria* et la *Lutte*, inspirés par la Légation de l'ancien gouvernement.

Nous espérons que tôt ou tard l'émigration géorgienne en France, au moins ses éléments raisonnables changeront, comme leurs compatriotes en Géorgie, la politique de l'aventure pour la politique réaliste nationale.

30, VI, 1925.

ГОДОВЩИНА ГАЗЕТЫ «НОВАЯ ГРУЗИЯ».

«Год второй» — так кратко выговаривается факт, что газета «Ахали Сакартвело» (Новая Грузия) вступила во второй год издания.

Второй год — это означает только **один** прошедший год, но он для нас безусловно равен нескольким обыкновенным.

Оглянемся назад на него.

Номер первый газеты «Ахали Сакартвело» вышел в свет в Париже в ноябре 1924 г. (персональная декларация была передана «Роста» раньше), когда в грузинской парижской колонии все, и лидеры и рядовые эмигранты, только и думали, и говорили, что о крови, пролитой в дни несчастного восстания.

Наша газета потребовала тогда отказаться от политики чувств, переучить под углом зрения политики холодного рассудка положение Грузии и принять соответственно, новую, реальную линию по отношению правящей в Грузии и России интернациональной партии.

Этот лозунг оказался жизненным. Он нашел отклик, как в эмиграции, так и в самой Грузии.

В Грузии откликнулась преимущественно националь - демократическая интеллигенция, в особенности партийная молодежь, проведшая под лозунгом «Новой Грузии» целую ликвидационную конференцию.

В эмиграции же откликнулось грузинское студен-

чество всех направлений, как социал -, так и национал-демократы и федералисты, а в особенности то новое поколение студенчества, которое, по выражению поэта Н. Мицишвили, «свободно от партийных трехов отцов и ищет жизнь, дело!»

После студенчества, в эмиграции на призыв «Новой Грузии» откликнулись рабочие круги, которые принадлежат преимущественно к социал-демократической партии (авторитетным представителем этой группы является А. Хеладзе, бывший секретарь Проф. союзов в меньшевистской Грузии).

Сегодня эти социалистические и несоциалистические элементы, об-единенные платформой «Ахали Сакартвелო» рука об руку сотрудничают в грузинских советских колониях Парижа, Берлина и Праги.

Платформа «Новой Грузии» была высказана нами в следующих словах в заседании Берлинской грузинской колонии, в день годовщины советизации Грузии.

— «Мы должны сознать, что ориентация на Россию, как на наиболее сильного из соседей, является наиболее реальной для грузинского народа, с точки зрения стратегической.

Советская же Россия является для Грузии наилучшей национально - государственной формой, ибо советская союзная конституция дает Грузии, как и другим национальным республикам Союза, равные права с Великой Россией.

Что же касается интернационального лица Советской России и ее правящей партии, то оно является для республики маленького грузинского народа лучшей

международной гарантией, чем женеvская Лига Наций или Амстердамский Интернационал, так как это интернациональное лицо дает Грузии протекцию двух современных мировых факторов (социального освобождения пролетариата и национального освобождения колониальных народов), предоставляя Грузии почетный пост в авангарде этих факторов, в воротах Азии».

Эта платформа создала мощное советское течение в грузинской эмиграции.

Эта платформа раз-единила и сдала в архив грузинской революции год тому назад еще единый фронт антибольшевистской грузинской эмиграции.

И эта же платформа победит морально и организационно оба лагеря расколовшейся (на меньшевиков и на фашистов) грузинской эмиграции.

5 XI, 1925.

Paris, Imp. M. BERSTEIN 3, Impasse Crozatier (12e)

Prix : 1 franc.

ფასი: 50 კპბ.

ÉDITION DE L'AUTEUR

3, Impasse Crozatier, 3. — Paris (XIIe)